

MORRIS, J.: Managing the library fire risk. Second ed. Published by the Office of Risk Management and Safety University of California. Berkeley. 1979. 147 p.

A könyvtári tűzkockázat kérdései

A korunkban is gyakori tüzesetek szomorú statisztikája ismeretében a kaliforniai Egyetem (University of California) vállalkozott arra, hogy – az 1975-ös kiadás után – most második, bővített kiadásban is publikálja a könyvtártűzek történetét, megvizsgálja a katasztrófák okait, levonja a tanulságokat, s egyben felhívja az építészek, könyvtárosok, felügyeleti szervek figyelmét a tűz- és tűzokozta vízkárok megelőzésének és elhárításának újabban alkalmazható eszközeire, ajánlható módszereire.

Az izléses kiállítású, a kitűzött témát átfogóan feltáró és fényképekkel, rajzokkal gazdagon illusztrált kötet először néhány jelentősebb amerikai könyvtár égésének körülményeit írja le és rámutat a tűzvést előidéző mulasztásokra. Majd a könyvek „tűzbiztos” tárolásáról és általában a könyvtári tűzkárok elleni védekezési lehetőségekről szól. Ismereti a nedves könyvek mentését, az e téren kikísérletezett eljárásokat (mint pl. a mélyhűtés, légszárítás, vákuumkamra stb.), valamint a kéziratok speciális szárítását.

Az ideális könyvtárépülettől elvárható hármas funkció: a könyvek hozzáférhető módon, teljes tűzbiztonságban való tárolása; a megfelelő hőmérséklet, fény és levegő biztosítása; és hogy a további bővíthetőség számára is legyen tér. Aligha túlzás kijelenteni, hogy kevés könyvtár tesz eleget mindhárom követelménynek.

Annak idején Melvin Dewey az „abszolút tűzbiztosnak” tartott New York State Library (Albany) alaposabb tűzvédelmét sürgette az Állami Törvényhozó Testülethez (State Legislature) felterjesztett jelentésében, s egyéb indokain kívül arra is hivatkozott, hogy a könyvtár berendezése, a faburkolatok, a sok százezer lábnyi fapolcozat számára állandó veszélyt jelent bármely megsérült elektromos vezeték. A Dewey által kért tűzvédelmi intézkedések elmaradtak; a könyvtár 1911-ben bekövetkezett égését a „modern könyvtártörténet legnagyobb katasztrófájaként” ismerik, amelynek során 450 000 könyv, 270 000 kézirat, 300 000 értekezés és húsz év alatt feldolgozott kb. 1 millió katalóguscédula vált a tűz martalékává.

Egyes modern könyvtárak tervezésénél az ablaknélküliség mellett döntöttek, ugyanis ez a megoldás több előnnyel is jár. Kétségtelen, hogy a légszennyezettség, a hőmérsék-

let, a légnedvesség és az ibolyántúli fény mértékének szabályozása itt lényegesen egyszerűbb, mint a hagyományos épületeknél; a tolvajok és a vandalizmus elleni védekezés is könnyebb; a legjelentősebb nyereség mégis, az igen tekintélyes mértékben megnövekedett hasznos falfelület.

Másfelől azonban, az ilyen ablaktalan épület rendkívül bonyolulttá teszi a tűz elleni védekezést. Hacsak nem gondoskodunk különleges berendezésekről, úgy a keletkező füst eltávolítása az épületből gyakorlatilag lehetetlen. Esetleges áramkimaradás fényes nappal is valamennyi helyiséget éjszakai sötétségbe boríthatja. Még ennél is nagyobb hátrány, hogy tűz esetén a szellőztethetatlenség miatt, a tűzterületek túlhevülhetnek. Egyes építések előszeretettel fordulnak az átrium stílusú elrendezéshez, ahol a központi hatalmas csarnok körül helyezkednek el az egyes épületszintek. Az egyik ilyen 10 emeletes könyvtárnál (Bobst Library at New York University, in New York City) az átriumot oly módon védik, hogy az egyes emeletszinteket drótbetétes üvegfalakkal vették körül s az üvegfalakhoz szórófejeket csatlakoztattak. Az ilyen berendezés „záporfalként” vagy „vízfüggönyként” működik, szerepe elsősorban a lokalizálás, a hő és füst terjedésének megakadályozása.

A könyv közli a Nemzeti Tűzvédelmi Egyesület által készített ún. „döntés-fát”. A diagramban a tűztől védendő objektumok a „fa” csúcsánál láthatók, míg a csúcsból induló vonalak és kockák a védelem módszereire utalnak. A diagram sok változatra nyújt lehetőséget. A „döntés-fa” dokumentuma lehet egyrészt a konstruktív gondolkodásnak és tervezésnek, másrészt az építész és mérnök is haszonnal forgathatja. Útmutatásait követve segítségére lehet a tűzvédelmi tanácsadónak a tűzvédelmi berendezés kiválasztásánál, de az építész számára is jó szolgálatot tesz a könyvtárosokkal és felügyeleti szervükkel folytatott tanácskozásoknál.

Végül felsorolja a különböző önműködő tűzjelző rendszereket, felhívja a figyelmet arra, hogy a legnagyobb tűzvész is kis szikrából indul ki, tehát minden az észlelés és a riasztás közti időn múlik.

ZOLTÁN IMRE